

SLOVENSKA ZVEZA ZA
JAVNO ZDRAVJE, OKOLJE
IN TOBAČNO KONTROLO

NVO varujejo naše zdravje

E-NOVICE / April - Maj 2020

www.facebook.com/szotk
www.zadihaj.net
www.nvozdrazve.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

MESTNA OBČINA MARIBOR

Program sofinancirajo Ministrstvo za zdravje RS, FIHO in MOM.

Vsebina:

- [novice mreže NVO za zdravje in ostale novice](#)
- [zanimive novice s področja zdravja in okolja po svetu](#)
- [napovednik dogodkov na področju zdravja in okolja](#)
 - [razpisi na področju zdravja in okolja](#)

NOVICE MREŽE NVO ZA ZDRAVJE IN OSTALE NOVICE

• [Predlog prepovedi spletne prodaje in dostave alkohola na domu v času epidemije novega koronavirusa](#)

Koalicija nevladnih organizacij s področja javnega zdravja je predlagala Vladi RS prepoved spletne prodaje in dostave alkohola na dom v času epidemije, saj gre v prvi vrsti za nenujno »živilo«, poleg tega pa je skoraj nemogoče preverjati prodajo mladoletnim in očitno opitim.

Ljubljana 7. aprila 2020 – ob obeleževanju svetovnega dneva zdravja smo se nevladne organizacije s področja zdravja in obenem članice Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB) odločile, da Vladi Republike Slovenije in Ministrstvu za zdravje predlagamo prepoved spletne prodaje in dostave alkohola na dom v času epidemije novega koronavirusa in tudi sicer v normalnih okoliščinah. Spletna prodaja alkohola se je namreč v zadnjem času zaradi različnih omejitev prodaje (npr. zaprte gostilne, restavracije, bari in publi) občutno povečala, zlasti s strani alkoholne industrije, ki to počne na zelo intenziven in agresiven način (npr. prek socialnih omrežij). Glavna cilja takšnega ukrepa prepovedi sta bila zlasti zmanjšati obremenitev zdravstvenega sistema, tako da se le-ta lahko bolj učinkovito odzove na potrebe epidemije, ter zmanjšati število primerov neupoštevanja ukrepov fizičnega distanciranja in vzdrževanja higiene zaradi opitosti in zastrupitve z alkoholom. Tudi v trgovinah, zlasti pa na bencinskih servisih, bi veljalo razmisliti o določenih omejitvah prodaje alkohola in s tem zmanjševanja negativnih učinkov in posledic njegove rabe v času epidemije.

Celoten predlog si lahko ogledate [tukaj](#).

• [Sporočilo za javnost: Kajenje in COVID-19](#)

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobak je z ostalimi partnerji Združenja za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB), ki tvorijo koalicijo nevladnih organizacij s področja javnega zdravja, pripravila izjavo oz. sporočilo za javnost na temo kajenja v povezavi s Covid-19. V medijih so se pojavile objave, ki so govorile o tem, da naj bi nikotin, prisoten v tobačnih izdelkih, celo pomagal pri poteku bolezni, kar seveda ne drži in slednje partnerji ZKNB odločno zavračamo.

»Dokazi navajajo, da uporaba tobaka pri bolnikih s COVID19 (obolenje, ki ga povzroča novi koronavirus) vodi k poslabšanju bolezenskih znakov, slabši prognozi in bolezenskim zapletom. Natančen mehanizem povečanega tveganja strokovnjaki še preučujejo. Kajenje je dejavnik tveganja tako za povišan krvni tlak kot za sladkorno bolezen, to dvojce pa povečuje tveganje pri bolnikih s COVID19. Iz tega izhaja, da je kajenje posreden dejavnik tveganja za resnejši potek COVID19. Očitno pa je za tak potek kajenje tudi neposreden dejavnik tveganja. Vlade bi zato morale nadaljevati z uvajanjem strogih meril tobačne kontrole, da bi tako zmanjšale porabo tobaka ter bi morale nemudoma podpreti opuščanje kajenja. Stike tobačne industrije in politike bi moral urejati člen 5.3 Okvirne konvencije o tobačni kontroli Svetovne zdravstvene organizacije (WHO FCTC)«, je sporočila mednarodna organizacija Smoke Free Partnership - Partnerstvo za družbo brez tobaka.

Predstavniki vsake od partnerskih organizacij je podal izjavo glede spornih izjav pozitivnih učinkov nikotina v tobačnih izdelkih. Tako je Miha Lovše iz SZOTK komentiral zadevo sledeče: »Mladi so ranljiva skupina, ki mora biti najbolj zaščitena! Strokovnjaki opozarjajo na nove taktike tobačne industrije, ki poskuša zaobiti kampanje vlad in nevladnih organizacij za zmanjšanje rabe tobaka in povezanih izdelkov tako, da zdaj v nebo kuje elektronske cigarete in »vejpjanje« ter ostale s tobakom povezane izdelke. V Sloveniji je še vedno zelo velika smrtnost zaradi rabe tobaka. Dodatne študije kažejo, da so kadilci 1,4-krat bolj dovzetni za razvoj hudih bolezenskih posledic COVID19 in 2,4-krat bolj verjetno pristanejo na intenzivni negi. Svetovna zdravstvena organizacija opozarja, da so kadilci še posebej dovzetni za razvoj najhujših bolezenskih posledic COVID19. Kljub temu so raziskave, ki so imele podporo tobačne industrije, pokazale, da vsebina elektronskih cigaret celo varuje pred COVID19. Naraščajo posledice oz. poškodbe zaradi rabe e-cigaret, ki se kažejo predvsem pri mladih. Elektronske cigarete postajajo tudi vedno večji izziv za umestitev tega področja v sistemski okvir FCTC«, kar poudarjajo tudi strokovnjaki na spletnih konferencah EU in sveta».

Več o tem in izjavah ostalih partnerjev najdete [tukaj](#).

• [Prispevek o kajenju in COVID-19 na RTV Slovenija](#)

Na RTV Slovenija je bil 7. maja 2020 objavljen krajši zvočni posnetek o kajenju in COVID-19 z naslovom: IZLUŠČENO: KAJENJE IN COVID-19.

Kot je navedla mednarodna organizacija Smoke Free Partnership, dokazi navajajo, da uporaba tobaka pri bolnikih s COVID19 vodi k poslabšanju bolezenskih znakov, slabši prognozi in bolezenskim zapletom, a pojavljajo se tudi raziskave, ki trdijo nasprotno. V prispevku je predstavnik iz SZOTK jasno povedal, da gre tukaj za zavajanje tobačne industrije in da so tovrstne izjave in namigovanja precej neprimerne in neodgovorne v času splošne krize v zdravstvu in še posebej v času čustvene izpostavljenosti ljudi, ki so v teh časih zelo dojemljivi za tovrstne manipulacije. Podrobno je tudi predstavil takojšnje in dolgoročne pozitivne učinke prenehanja kajenja.

Celoten posnetek lahko poslušate [tukaj](#).

• [Facebook kampanja "OPUSTI IN ZMAGAJ 5"](#)

SZOTK je letos spet pripravila projekt brezplačnega skupinskega opuščanja kajenja, pri katerem si ob strokovni podpori in podpori članov skupine, udeleženci prizadevajo za prenehanje kajenja. Projekt je namenjen odvajanju od kajenja za večjo zaključeno skupino udeležencev. Vsi udeleženci kampanje bodo na isti dan pričeli z vodenim opuščanjem kajenja. Kampanjo bo v zaprti skupini koordiniral moderator, ki bo skrbel za spoštljivo komunikacijo, varoval podatke udeležencev ter skrbel za dvigovanje pozitivnega okolja, prijateljskega sodelovanja, spodbujanja, svetovanja ter komuniciranja s strokovnjaki.

Pri procesu opuščanja bodo sodelovali zdravstveni delavci, ki bodo udeležencem na razpolago v procesu odvajanja, sodelujočim pa bo na voljo brezplačna številka ter dodatna pomoč s praktičnimi nasveti.

• [Članek v reviji ONA](#)

V reviji "ONA", priloga k časopisu "Delo", je bil 5.5.2020 objavljen članek s strani SZOTK: Kadilci in COVID-19, pod rubriko "Vaša pisma" na 8. strani. V njem je bilo opozorjeno na dejstvo, da so številne študije že pred časom ugotovile, "da so kadilci dvakrat bolj dovzetni za gripo in imajo hujše simptome kot nekadilci, kadilci pa so tudi hitreje kot nekadilci umirali pri izbruhu mers" (minula epidemija MERS-Cov, ki je na srečo v Sloveniji ni bilo). Dodatne študije tudi opozarjajo, da so "kadilci 1,4-krat bolj kot nekadilci dovzetni za razvoj hudih bolezenskih posledic COVIDA-19 in približno 2,4-krat bolj verjetno pristanejo na intenzivni negi ter potrebujejo respirator ali celo umrejo".

Zato so zdravstveni strokovnjaki že poostri pozive k prenehanju kajenja na Japonskem, v Indoneziji, Izraelu, na Irskem in v Južni Afriki. Žal je torej med evropskimi državami tako ozaveščena v času covid-19 le Irska, upamo lahko samo, da se bodo druge ovedle te nevarnosti za kadilce vsaj okoli 31. maja, ki je svetovni dan brez tobaka. Covid-19 je kruta priložnost, da lahko brez slepil pogledamo na svoje in tudi na javno zdravje - tudi zdravstveni sistemi bogatih držav namreč pesjajo pod pritiskom obolelih. Katastrofalen je podatek, da na našem planetu kadi kar milijarda ljudi (resnica je zagotovo še hujša, saj velik del manj razvitega sveta nima resničnih podatkov), smrt zaradi te zasvojljive navade pa vsako leto dokazano vzame 8 milijonov življenj. Kar je veliko več, kot jih bo vzel covid-19, pa smo zaradi njega sprožili svetovno obrambo, medtem ko nad kadilci le zamahnemo z roko. Zato pozivi k opuščanju kajenja vseh vrst niso več »teženje«, kot radi

recepto zlasti miadi.

Prav na mlade kot na svoje prihajajoče zveste potrošnike pospešeno usmerja svoje lovke svetovna tobakna industrija, saj si ne more privoščiti padca vrednosti svojih delnic. Ima kapital vest? Ozaveščanju mladih, naj ne postanejo sledilci Velikega tobaka, se bo svet zavezal tudi na letošnji nekadiški dan. Strokovnjaki opozarjajo na nove taktike tobakne industrije, ki poskuša obiti kampanje vlad in nevladnih organizacij proti cigaretam tako, da zdaj v nebo kuje nadomestne elektronske cigarete in tako imenovano vejpanje. Zdravstvo opozarja, da vsebujejo cigarete 69 rakotvornih snovi, da pa kemija, ki jo baterije v elektronskih cigaretah spreminjajo v paro, še zdaleč ni nedolžna. Tudi slovenski Nacionalni inštitut za javno zdravje je o teh nadomestkih opozoril, da so porabniki elektronskih cigaret izpostavljeni številnim rakotvornim, dražilnim in strupenim snovem, kot so nikotin, vlažilci oziroma topila, arome, aldehidi, hlapne organske spojine, procični aromatični ogljikovodiki, za tobak specifični nitrozamini, majhni delci, kovine in silikatni delci. Ob takšnem seznamu ne preseneča svarilo, da zamenjava klasične cigarete z elektronsko ne varuje pred hudimi posledicami okužbe pljuč, še manj pred covid-19. Kljub temu je nekaj raziskav, za katere se je sicer pozneje izkazalo, da so posredno dobile podporo od tobakne industrije, poskušalo trditi, da vsebina elektronskih cigaret celo varuje pred covid-19. Če ste mladi, pa naj vas ne zapelje kadilska ponudba z okusom po češnjah, gumijastih bonbonih ali sladkorni peni, češ da to že ne more biti nevarno. Uživate rajši življenje s polnimi pljuči, lažje je sploh ne začeti kot pa se težko odvajati. V publikaciji, ki jo je izdala Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobakno kontrolo in je prevod dela mednarodnih strokovnjakov, so opisane vse težave odvajanja od nikotina – nikomur jih ne privoščim! Kakšen bo svet po koncu pandemije s covid-19? Mu bo še vedno vladal samo denar? Ostanite zdravi, imejte radi svoja pljuča, kdo jih bo imel rad namesto vas?!

Vir:

SZOTK članek v časopisu "Delo", priloga - revija ONA, rubrika "Vaša pisma", objavljeno 5.5.2020.

• Udeležbe na "webinarjih" (spletni seminarji)

Aprila in maja je SZOTK aktivno sodelovala na naslednjih seminarjih.

Tobacco Free Kids, ASH - U.K. je organizirala naslednje:

- 02.04.2020 je potekal "ASH's Coronavirus, Human Rights & Tobacco" webinar, kjer je bil poudarek na implikaciji nekaterih človekovih pravic (pravica do zdravja, pravica do zdravega življenjskega okolja, pravica do informacij) na področju kajenja v času trenutne krize COVID-19.

- 7.5.2020 so v okviru webinarja "[ASH COVID-19-MORBIDITY WITH SMOKING](#)" bile predstavljene aktualne raziskave o COVID-19 in so-boleznosti kajenja. Slednje je z regionalne perspektive Južne Afrike predstavila Flavia Senkubuge. Jonathan Samet je izpostavil problem tveganja kajenja pri okužbi s COVID-19 in zdravstvene vidike poslabšanja imunskega sistema zaradi kajenja, kar posledično poveča takšno tveganje.

- 28.4.2020, "[ASH Webinar: CTFK Webinar: Regulating E-Cigarettes starts](#)", je naslavljal vprašanje, kaj lahko storijo vlade, da zaščitijo ljudi pred uporabo tobaka in s tobakom povezanimi izdelki, predvsem elektronskimi cigaretami. Odločitve vlade bi namreč morale temeljiti na oceni vpliva teh izdelkov na hitrost napredka pri zmanjševanju smrti in boleznih, povezanih z njihovo uporabo. Osrednje vodilo pa naj bi bilo obvarovanje mladih pred elektronskimi cigaretami, saj ni močne zakonsko določene regulacija le-teh.

- 30.4.2020, "ASH Tobacco Industry Policy Interference During COVID-19: Why Tobacco is NOT Essential, Tobacco Tactics, Tobacco Control Research Group" - na tem webinarju so bili predstavljeni glavni argumenti tobakne industrije v času COVID-19 ("pravica do kajenja" - zmanjšuje tesnobo, povečanje nelegalne trgovine, odsotnost dokazov med kajenjem in tveganjem COVID-19). Predstavljena je bila situacija nelegalne trgovine in zdravstvenih storitev v času korone v Pakistanu. Sledili so še primeri Nove Zelandije, Brazilije in Južne Afrike.

CNVOS je organiziral naslednje:

- 15.4.2020, [Webinar: ukrepi iz mega anti-korona zakona](#) - lokalna razvojna fundacija za Pomurje je 15. aprila organizirala webinar za nevladne organizacije (društva, zavode, ustanove) in/ali socialna podjetja. Vsebina webinarja se je nanašala na ukrepe iz mega anti-korona zakona ter na delovanje nevladnih organizacij v obdobju epidemije.

IUCC je organiziral naslednje:

- 26.3.2020 - "[How IUCC Members are responding to the coronavirus pandemic](#)" webinar je na Evropski ravni obravnaval, kaj se dogaja po bolnicah, kako vidijo zdravniki trenutno situacijo in kako so zaščitili bolnike s COVID-19, da ne pridejo v stik z bolniki, ki niso okuženi s COVID-19. Predstavili so tudi priporočila, smernice in primerjave med državami.

SFP je organizirala naslednje webinarje:

- 26.3.2020 - "SFP Coalition conference call" - se je izvedel webinar o trenutnem stanju tobakne obdavitve in koronavirusa.

- 8.4.2020, "SFP Coalition conference call" - na tem webinarju se je obravnavalo vprašanje povezana z nedavnim poročilom Evropske komisije o izvajanju direktive o obdavitvi tobaka (Tobacco Tax Directive 2011/64/EU) pa tudi o prihodnjih korakih in morebitnih zamudah v luči trenutne situacije.

- 23.4.2020, "SFP Coalition Catch-up Call III: focus on TAPS", je potekal webinar, kjer se je obravnavalo objavljeno raziskavo o ocenjevanju dela SFP in izjavo za javnost o COVID-19 in kajenju. Diskusija je se vrtela tudi okoli 13. člena FCTC. V zaključku so še sledila vprašanja in odgovori partnerjev.

- 7.5.2020 je potekal "SFP Coalition conference call", kjer smo partnerji obravnavali vprašalnik, ki se nanaša na morebitne pomankljivosti in prihodnje izzive "tobakne direktive" (TPD - Tobacco Products Directive, Directive 2014/40/EU).

[Nazaj na vrh](#)

ZANIMIVE NOVICE S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA PO SVETU

• [Izjava vodje sekretariata konvencije FCTC, dr. Adriana Blanca Marquiza, 4. Maj 2020](#)

Danes smo priča uničujoči globalni pandemiji, ki jo je virus povzročil v le štirih mesecih. Slednji je bil do zdaj odgovoren za več kot 3 milijone potrjenih okužb in okoli 240.000 smrti.

Za nadzorovanje pandemije COVID-19, zmanjšanje njenih tragičnih posledic in reševanje življenj, so globalno sodelovanje in neomajna solidarnost med državami, Svetovno zdravstveno organizacijo (SZO), drugimi agencijami SZO in mednarodnimi organizacijami, skupnostmi in preostalimi zainteresiranimi skupinami nujno potrebni. Vsi smo v tem skupaj, in če bodo naša dejanja poenotena, bomo krizo prebrodili.

Zaradi pandemije je svet začel dojemati, tako kot še nikoli doslej, temeljno pomembnost našega zdravja za razvoj, gospodarstvo in vse druge vidike človekovega življenja. Medtem ko znanstveniki in zdravstveni strokovnjaki neutrudno delajo, da bi razvili cepivo za boj proti COVID-19, bo sekretariat Okvirne konvencije za tobakno kontrolo Združenih narodov (FCTC) pospešil svoja prizadevanja za podporo članic konvencije, ki so pripravljene sodelovati, da se z implementacijo FCTC SZO ustvarja, kolikor je mogoče, bolj zdravo življenjsko okolje za prebivalstvo.

Opazili smo, da je smrtnost zaradi COVID-19 večja pri ljudeh, ki že imajo zdravstvene težave, vključno z nenalezljivimi boleznimi (NCD), kot so srčno-žilna in kronična obolenja dihal, rak, sladkorna bolezen, pri čemer vemo, da je uživanje tobaka glavni skupni dejavnik tveganja, ki je povezan z vsemi temi boleznimi.

Vsako leto uporaba tobaka po vsem svetu ubije več kot 8 milijonov ljudi in negativno vpliva na zdravje pljuč nešteti drugih. Medtem ko se znanost COVID-19 razvija, pa nekaj dokazov kaže, da kajenje poslabša posledice obolelih pri bolnikih s COVID-19. Mediji so poročali o raziskavah, ki preučujejo povezavo med uporabo tobaka in tveganjem, da bi zboleli za COVID 19, te študije pa so spremljive kakovosti in ne podpirajo trdnega oz. dokončnega sklepa.

Kot je že bilo navedeno na številnih forumih visoke politike, je tobakna industrija v neprimerljivem navzkrižju interesov z javnim zdravjem. Člen 5.3. FCTC (SZO) in njegove implementacijske smernice zahtevajo od članic, da varujejo javno zdravje pred zasebnimi interesi tobakne industrije in interesi tistih, ki delujejo v korist interesov le-te. Vendar pa ima industrija dobro dokumentirano zgodovino zavajanja in izkoriščanja v humanitarnih krizah, ob naravnih katastrofah in drugih podobnih dogodkih.

Danes si tobakna industrija ponovno pridobiva prednost, ko izkorišča ranljive situacije mnogih članic konvencije tako, da jim ponuja »filantropsko« pomoč v obliki donacij in denarja, opreme za osebno zaščito, respiratorjev in drugih sredstev, vse z namenom, da tobakna industrija zasije v pozitivni luči in poveča svoj ugled.

Razumem močno moralno dilemo, s katero se soočajo vlade med temi izredno zahtevnimi časi; po eni strani obstaja urgentna potreba in obveznost, da se reši čim več življenj; po drugi strani pa imamo opravka z donatorjem z jasno zgodovino delovanja proti javnemu zdravju, ki ponuja pomembna sredstva, ki jih mnoge vlade v zahtevanem obsegu sicer težko pridobijo.

Absurdnost situacije je presenetljiva - tobakna industrija ponuja vladam v času te pandemije opombo in podporo. Ali ni to ista industrija, ki proizvaja in agresivno trži zasvojenost, ki ubije polovico svojih uporabnikov? Ali ni to ista industrija, katere izdelki vodijo do povečanja pojavnosti KNB kar posledično poslabša rezultate bolnikov s COVID-19?

Pričakujemo lahko, da bo tobakna industrija upoštevala svoj običajni načrt delovanja in zadrževala, da je med pandemijo izredno pomagala vladam, v isti sapi pa potem pritiskala nanje ali posegala v prizadevanja teh vlad za okrepitev nadzora nad tobakom.

V tej pandemiji želimo opomniti vse članice konvencije, da boljšega časa za podporo svojim državljanom pri njihovih prizadevanjih za opuščanje kajenja kot je zdaj, še ni bilo. Kolikor je le mogoče, moramo zaščititi tudi napredek, ki smo ga dosegli pri nadzoru nad tobakom, tudi v težkih časih, kot so ti. Da bi članicam konvencije pomagali doseči te cilje, bo sekretariat konvencije podprl tiste, ki bodo pripravljene implementirati ali izboljšati nadzor nad tobakom in graditi bolj zdravo okolje za svoje prebivalstvo.

Spomnimo se vseh brezdimnih okoliščin; izratižnih zdravstvenih opozoril na tobačnih embalažah ali celo enotno embalažo; prepoved vseh oblik tobačnega oglaševanja, promocije in sponzorstva; in nenazadnje povečanje davkov in cen na tobačne izdelke, ki so temeljni del SZO FCTC. Slednje je SZO opredelila kot strokovno zelo učinkovite ukrepe za preprečevanje in nadzor KNB, pri čemer jih je moč implementirati prav tako v okoliščinah z omejenimi viri.

V zvezi z omejenimi viri se je povišanje davkov (trošarine) na tobak izkazalo kot najučinkovitejši individualni ukrep za zmanjševanje uporabe tobaka, preprečevanje prihodnjih boleznih in varovanje življenj. Obdavčitev tobaka tudi občutno povečuje potrebne prihodke vlad, izogiba se bodočim stroškom zdravstvenih storitev in razbremeni zdravstveni sistem. Zato menim, da je trenutno najboljši čas za povečanje davka na tobak, še posebej v luči omejenih virov in negativnih zdravstvenih posledic uporabe tobaka.

V teh težkih časih bi rad ponovno razglasil svojo podporo našim članicam konvencije in izrazil osebno hvaležnost vsem zdravstvenim delavcem po svetu, ki tvegajo lastna življenja za zagotavljanje osnovnih potreb svojih skupnosti.

Vir:

<https://www.who.int/fctc/secretariat/head/statements/2020/tobacco-control-during-covid-19-pandemic/en/>

• **Okoli 300.000 kadičev je opustilo kajenje v Združenem Kraljestvu v akciji: #QuitforCovid**

(več kot dodatnega pol milijona kadičev je to poskušalo, 2,4 milijona kadičev pa je zmanjšalo dnevno porabo cigaret)

Zaradi naraščajoče zaskrbljenosti okoli koronavirusa in ugotovitev, da kajenje povečuje tveganje za zaplete pri COVID-19, je najmanj 300.000 kadičev uspešno prenehalo kaditi, še nadaljnjih 550.000 jih je to poskušalo, 2,4 milijona pa jih je zmanjšalo dnevno količino pokajenih cigaret.

Ocene temeljijo na opažanjih angleške veje YouGov's za mednarodno sledenje COVIDu-19, da dobijo kadičice, ki jih je potrebno zaradi obolenja COVID-19 hospitalizirati, težje oblike obolenja kot nekadičice.

Zdravnik dr. Charlie Kenward iz Bristolja je med svojimi pacienti kadičice zaznal naraščajočo zaskrbljenost, zato je prejšnji mesec na twitterju sprožil kampanjo #Opusti zaradi covida (#QuitforCovid), ki jo odteje podpirajo tudi Koalicija za akcije proti kajenju ter klinični zdravniki, ki se ukvarjajo z boleznimi dihal. Zdaj je organizirala podporno opozorjanje kadičev, naj zaradi COVIDa-19 opustijo kajenje, še Zveza direktorjev ustanov za javno zdravje (ADPH).

Dr. Kenward je povedal: »Opuščanje kajenja je največ, kar ljudje lahko storijo za splošno zdravje. Ko opustijo tobak, se izboljšata tako zdravje srca kot pljuč, zmanjša se tveganje za nastanek raka in celo rane po posegih se hitreje celijo. Še nikdar ni bil čas bolj naklonjen opuščenju kot v sedanjih razmerah, na voljo je veliko podpore opuščenju, zato nujno prosim ljudi, naj prevzamejo nadzor nad svojim zdravjem in še danes nehajo kaditi.«

Kampanja #Opusti zaradi covida opogumlja kadičice, naj pri svojih prizadevanjih za prenehanje poiščejo podporo in običejno www.todayistheday.co.uk (danes je ta dan) ter zastavijo vprašanja vodilnim strokovnjakom na twitterju @QuitforCOVID.

Ruth Tennant, vodja za področje uporabe tobaka pri Zvezi direktorjev ustanov za javno zdravje (ADPH), pravi: »Vedno je veliko razlogov, da opustimo kajenje, a še nikoli ni bilo za to bolj pomembnega časa, kot je zdaj, med pandemijo koronavirusa. Vse več dokazov opozarja, da kadičice tvegajo veliko resnejše zaplete pri covidu-19, zato naša zveza (ADPH) podpira prizadevanja, da bi kadičice opogumili, naj zaradi covida-19 nehajo kaditi.«

Raziskava – prva v Veliki Britaniji, ki odkriva, kako pandemija vpliva na odnos kadičev do cigaret, je pokazala, da covid-19 občutno motivira kadičice, da opustijo kajenje in tudi ostanejo nekadičice. Rezultati:

- 2 odstotka nekdanjih kadičev pravi, da so popolnoma opustili kajenje šele zadnje čase, prav zaradi covida-19. Preračunano to pomeni 300.000 ljudi (4), ki so zdaj nekadičice prav zaradi skrbi s covidom-19 (5);
- Četrtnina nekdanjih kadičev pravi, da je zaradi covida-19 manj verjetno, da bi spet začeli kaditi (4 odstotki menijo, da bodo prav zato bolj verjetno spet posegli po cigaretah);
- 8 odstotkov kadičev zaradi covida-19 poskuša opustiti kajenje – kar preračunano pomeni 550.000 Britancev (5);
- 36 odstotkov kadičev, zaskrbljenih zaradi covida-19, je zmanjšalo število dnevno pokajenih cigaret, kar preračunano pomeni 2,4 milijona ljudi (5);
- 27 odstotkov kadičev pa pravi, da bodo zaradi covida-19 kajenje zelo verjetno opustili.

Medtem ko je videti, da covid-19 nasploh vpliva na opuščenje kajenja, 14 odstotkov vprašanih kadičev v omenjeni raziskavi pravi, da bodo prav zaradi covida-19 še manj verjetno nehali kaditi.

Deborah Arnott, izvršna vodja Akcije za kajenje in zdravje (ASH), ki je pri raziskavi sodelovala, pravi: »Zaradi covida-19 smo očitno vsi bolj zaskrbljeni za svoje zdravje, za kadičice pa to pomeni opustiti tobak. Raziskava kaže, da je covid-19 pri mnogih kadičic povečal željo, da bi se cigaretam odrekli. Zato je pomembno, da so zdravstveni strokovnjaki usposobljeni, da jim pri tem lahko ponudijo podporo, ki bo kadičicem kar najbolj zagotovila uspeh.«

Kadičice imajo tudi sicer večje tveganje za celo vrsto resnih zdravstvenih težav, ki jih pripeljejo v bolnišnico, tako za raka, bolezni srca, možgansko kap, kronični bronhitis, emfizem in pljučnico.

Dr. Nick Hopkinson, specialist za respiratorne bolezni na Kraljevem kolidžu v Londonu in predsednik Akcije za kajenje in zdravje (ASH), pravi: »Kajenje poškoduje imunski sistem in s tem sposobnost našega telesa, da se bojuje proti okužbam. Vse več je dokazov, da je kajenje povezano s slabšimi izidi pri bolnikih, ki so morali zaradi covida-19 v bolnišnico. Če kajenje opustimo, se naglo zmanjša tudi naše tveganje za druge zdravstvene težave, kot na primer za srčni infarkt ali možgansko kap – to dvoje je že dovolj težko, kadarkoli se zgodi, zato je preprečevanje pomembni cilj že samo po sebi; še zlasti pa v času, kakršnega živimo zdaj, ko si vsi želimo biti čim dalj od bolnišnice.«

Rosanne O'Connor, vodja oddelka za izboljševanje zdravja pri Javnem zdravju Anglije (PHE), je dejala: »Opustitev kajenja bo prinesla takojšnje koristi za zdravje, saj bo zmanjšala tveganja za nastanek srčnih in pljučnih težav tako za vas kot za tiste okoli vas. To je dobra novica tako za kadičice kot za javno zdravje.«

Kadičice vse več povprašujejo službo za opuščenje kajenja v Newcastleu-na-Tyni, služba ima v času covida-19 kar 20 odstotkov več dela.

Kadičice si lahko pomagajo pri opuščenju kajenja tudi z obiskom strani www.todayistheday.co.uk ali zastavijo vprašanja strokovnjakom tako, da tvitnejo na @QuitforCOVID.

Viri:

<https://smokefreeaction.org.uk/around-300000-smokers-quitforcovid/>

• **Tobačna industrija, njeni interesi in zavezniki (monitoring oz. spremljanje COVID-19)**

Največji trendi v drugem obdobju spremljanja

- nadaljnje aktivnosti korporativne družbene odgovornosti
- trženje znamk in izdelkov med krizo COVID-19
- odgovor industrije tobačnemu nadzoru v okviru pandemije, prepovedi in prizadevanja za tobačni nadzor
- Izdelava med krizo COVID-19 in tveganje za tobačne delavce
- Znanost o COVID-19 tveganju in tobačni izdelki

Spodkopavanje Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) in javnega zdravja: opažena je bila posebna kritika nasvetov SZO glede kajenja elektronskih cigaret in Okvirne konvencije za tobačno kontrolo (FCTC) s strani skupin za kajenje elektronskih cigaret (pro-vaping groups) in podpornikov industrije v Vietnamu, Maleziji in Avstraliji. Čeprav ni dokazov o povezanosti z industrijo, očitno uporabljajo taktiko in argumente industrije. Hvala Svetu za rak v Avstraliji (Cancer Council Australia), in ostalih kolegom za oznanitev nekaterih kritik SZO.

Korporativna družbena odgovornost (KDO)

KDO se je nadaljevala kot ključni odziv industrije, četudi v zmanjšanem obsegu, medtem ko se industrija preusmerja k politiki vmešavanja in vpliva na znanstveno debato.

- KDO je bila uspešna v spodbujanju vlad k sodelovanju z industrijo:
 - V Nigeriji je regionalni guverner zahteval donacije za spopadanje s pandemijo s strani BAT1.

- Nova aktivnost KDO:

- V Združenem Kraljestvu je JTI donirala nezgodnemu skladu za neodvisne trgovce na drobno
- V Vietnamu je Vinataba donirala denar in opremo Vietnamskemu inštitutu za srce v bolnišnici Back Mai
- SEATCA je ustvarila odlično združenje za COVID-19 sorodni KDO aktivnosti v Južno-vzhodni Aziji.

- Pojavljanje novega trenda industrijskega sodelovanja z nevladnimi organizacijami (NGOs) z namenom dostavljanja stvari ljudem v času karantene, kot na primer dostavljanja hrane z blagovno znamko na dom v Indiji s strani Indijske tobačne družbe.

- Razvoj cepiv:

- BAT-ov Kentucky BioProcessing se je preusmeril v testiranje cepiv na živalih.

GGTC redno posodablja temeljit seznam donacij industrije, specifično vezanih na posamezno državo, med krizo COVID-19 v primerjavi z ekonomskimi stroški tobaka.

Vmešavanje politike, proizvodnja in tobačni nadzor

Odpornost industrije do tobačnih predpisov, prepovedi in zaprtja proizvodnje med pandemijo so pomemben neprekinjen trend. Predpisi sprejeti med krizo imajo lahko trajni vpliv na industrijo po pandemiji. Nadzor nad tobakom je še posebej pomemben v tem trenutku, da se prepreči povešanje vpliva industrije.

Proizvodnja in tobačni delavci

- V Indoneziji sta dva delavca v PMI podjetju Sampoerna umrla zaradi COVID-19. Proizvodnja se je začasno zaprla, ostali delavci pa so šli v karanteno. Indonezija je bila v poročilu Q1 od PMI identificirana, kot območje, kjer je finančna uspešnost upadla in da je to razočaranja vredno poslovanje delno bilo izravnano z premijskimi blagimi Sampoerna A cigareti, proizvedenimi v tej proizvodnji.
- V Zimbabveju so sindikati tobačnih delavcev odložili sezono tobačnega trženja v izogib izpostavljanju delavcev tveganju za okužbo.

Viri:

[STOP COVID-19: Marketing Brief: The tobacco industry, its interests and allies. Edition 2. Created by and dated April 17, May 1, 2020](#)

• **Strokovnjaki svarijo, da se je med izolacijo v Veliki Britaniji povečalo tvegano in škodljivo pitje alkohola**

V mesecu marcu so v Veliki Britaniji opazili porast kupovanja alkoholnih pijač za 30%, ljudje so bili pod stresom zaradi izolacije ter ker imajo sedaj manj podpore bližnjih in družine. Korona virus in novice o tej bolezni v medijih so bile povod za večjo zlorabo alkohola. Ljudi, ki imajo v Veliki Britaniji težave z alkoholizmom je ena petina, to je okrog 8,6 milijonov ljudi. Dr. Tony Rao, psihiater iz bolnice v južnem Londonu, poroča, da je ogromno njegovih pacientov, ki so stari 65 let ali več, v času pandemije spet zapadlo v alkoholizem, ker se niso smeli družiti z ljudmi, to pa je povečalo njihove duševne stiske. Prav tako bodo imeli težave brezdomci, ki so alkoholisti in imajo sedaj med pandemijo manj dostopa do alkohola. Zato bodo podvrženi prehitremu odvajanju od alkohola, kar prinese posledice.

Vir:

https://www.theguardian.com/society/2020/may/03/problem-drinking-soars-under-uk-lockdown-say-addiction-experts?CMP=share_btn_tw

[Nazaj na vrh](#)

NAPOVEDNIK DOGODKOV S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA

• **Vseevropsko javno posvetovanje o evropskem načrtu za boj proti raku, podaljšano do 21. maja 2020**

Evropska komisija je 4. februarja, ob svetovnem dnevu boja proti raku, začela vseevropsko javno posvetovanje o evropskem načrtu za premagovanje raka.

Posvetovanje je prvi korak v pripravi načrta, ki bo zmanjšal trpljenje, ki ga povzroča rak, ter državam članicam pomagal pri zagotavljanju boljšega nadzora in zdravljenja te bolezni. Kot so ob pričetku posvetovanja še sporočili iz Predstavnštva Komisije v Sloveniji, se bodo rezultati posvetovanja upoštevali pri pripravi načrta ter pomagali opredeliti ključna področja in prihodnje ukrepe. Evropski načrt za premagovanje raka bo predstavljen še pred koncem tega leta, ukrepi pa bodo predlagani na vseh ključnih fazah bolezni.

K sodelovanju v posvetovanju vabijo državljanke in državljane, bolnike in oskrbovalce, ki odgovarjajo v svojem imenu, ter zdravstvene delavce in organizacije, dejavne na področju preprečevanja, odkrivanja, zdravljenja, nadaljnje oskrbe in raziskav raka.

V javnem posvetovanju sodelujete tako, da izpolnite spletni vprašalnik, ki je dostopen na spletni strani Evropske komisije. Evropska komisija je javno posvetovanje podaljšala do 21. maja 2020.

• **Nacionalni simpozij ob svetovnem dnevu brez tobaka, 28. maj 2020**

Četrtek, 28. maja 2020 se bo odvil Nacionalni simpozij ob Svetovnem dnevu brez tobaka s podnaslovom: "Zaščitimo mlade pred manipulacijo industrije" in "preprečimo rabo tobaka in nikotina med mladimi". Dogodek se bo zaradi trenutne COVID-19 krize odvijal na daljavo s pomočjo aplikacije [Zoom](#). Za udeležbo ni kotizacije, [prijaviti](#) pa se je možno do 21.5.2020.

Vabilo in program si lahko ogledate [tukaj](#).

• **Svetovni dan brez tobaka, 31.5.2020**

Leta 2020 bo svetovni dan brez tobaka obeležen v okviru teme "Zaščita mladih pred manipulacijo industrije in preprečevanje uporabe tobaka in nikotina med mladimi", kot je predlagala Svetovna zdravstvena organizacija. Odseva ključni cilj boja proti rabi tobaka in nikotina, t.j. preprečevanje njegovega uživanja pri mladostnikih.

Sprejete priporočene in učinkovite strategije v zvezi s tem bi morala biti prednostna naloga vseh javnih organov. Izbrana tema odraža potrebo po zaščiti sprejetja teh politik in preprečevanju javnega vmešavanja ter manipulacije industrije s tobačnimi in nikotinskimi izdelki.

Svet si ne more privoščiti zavajanja še ene generacije tobačne in nikotinske industrije, ki se pretvarja, da podpira svobodo osebne izbire, v resnici pa zagotavlja večne dobičke - ne glede na milijone ljudi, ki vsako leto plačujejo s svojimi življenji. WHO poziva vplivneže - v pop kulturi, na družbenih medijih, doma ali v učilnici -, ki dosežejo mladino in se z njo povežejo, da bi razkrili manipulative taktike industrije za ustvarjanje nove generacije uporabnikov tobaka. Mladino moramo opolnomočiti z informacijami, da se bo uprla veliki tobačni industriji (Big Tobacco), tako da bo razkrila njihove laži in zavrnila uporabo njenih izdelkov.

• **5. evropska konferenca o nadzoru nad tobakom, 10. do 12. junij 2020 - Pariz, Francija**

Naslednja evropska konferenca ENSP o nadzoru nad tobakom (ECTC) bo 10. in 12. junija 2020 v Parizu, ki jo bo gostila slavna francoska ustanova za pariške prireditve - Les Salons Hoche in kjer bodo udeleženi tudi delegati SZOTK. 5. izdaja konference je soorganizirana s strani francoskega zaveznitva proti tobaku in DNF - Les Droits des Non-Fumeurs.

Zaradi epidemije koronavirusa je konferenca prestavljena na 12. do 14. oktobra 2020. Podaljšal pa se je tudi rok za vložitev povzetkov predavanj, in sicer do 31. julija 2020.

Več informacij o dogodku najdete [tukaj](#).

• **Svetovni kongres boja proti raku 2020, 20.-22.11.2020, Muškat, Oman**

Svetovni Kongres boja proti raku 2020 je največja mednarodna konferenca o zdravju, ki se vsako leto zavzema za prenos znanja in dobrih praks med več kot 3.500 strokovnjaki na področju javnega zdravja iz več kot 130 različnih držav. Kongres bo potekal v glavnem mestu Omana, v Muškatu. Obravnal bo 5 večjih sklopov. Kongresa se bo predvidoma udeležil tudi naš podpredsednik, ki bo izpostavil pomen tobačnih trošarin na zmanjševanje stopnje kajenja.

Zaradi epidemije koronavirusa je kongres prestavljen na 16. do 18. marca 2021.

Več informacij je dostopnih na [spletnih straneh dogodka](#).

[Nazaj na vrh](#)

RAZPISI S PODROČJA ZDRAVJA IN OKOLJA

• **Program ukrepov na področju zdravja: Drugi sklop razpisov za sofinanciranje projektov v letu 2020**

CHAFEA - Izvajalska agencija za potrošnike, zdravje in hrano je 17. marca objavila drugi sklop javnih razpisov za sofinanciranje projektov v okviru Programa ukrepov na področju zdravja v letu 2020. Objavljeni so naslednji trije razpisi:

- Support to reforms in health workforce field - Initiatives on retention policies (Heading 1.2.1.1 of the AWP 2020) (v okviru tega sklopa je na voljo 800 000 EUR, CHAFEA bo podprla od dva do tri projekte)
- Support to reforms in health workforce field - Initiatives on medical deserts (Heading 1.2.1.1 of the AWP 2020) (v okviru tega sklopa je na voljo 800 000 EUR, CHAFEA bo podprla od dva do tri projekte)
- Support to reforms in health workforce field - Initiatives on task-shifting (Heading 1.2.1.1 of the AWP 2020) (v okviru tega sklopa je na voljo 800 000 EUR, CHAFEA bo podprla od dva do tri projekte)

Upravičeni prijavitelji:

Na razpis se lahko prijavi zakonito ustanovljene organizacije, javni organi, organi javnega sektorja, zlasti raziskovalne in zdravstvene ustanove, univerze in visokošolske ustanove iz držav upravičenk v okviru programa ukrepov Evropske unije na področju zdravja. Glede drugih pogojev in partnerskih zahtev glej razpisno dokumentacijo.

Razpisuje: CHAFEA - Izvajalska agencija za potrošnike, zdravje in hrano

Vrednost razpisa: 2.400.000 EUR

Datum objave: 19.3.2020

Rok prijave: 10.6.2020

Trajanje projekta: do 36 mesecev

Podrobne informacije najdete [tukaj](#).

• **Priorava načrta upravljanja voda na vodnih območjih Donave ter Jadranskega morja**

Ministrstvo za okolje in prostor z javnim naznanilom obvešča, da sta v pripravi Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje od 2022 – 2027 in Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje od 2022 – 2027 (NUV III).

Delovni program, druga gradiva in informacije so objavljene na spletni strani MOP. Komentarje in predloge lahko posredujete preko e-pošte: gp.mop@gov.si.

Podrobne informacije glede tega najdete [tukaj](#).

• **[Razpis »Spodbude za čezsektorske akcije: dolgoživa družba« za NVO iz obalno-kraške regije](#)**

Stičišče NVO Istre in Krasa – ISKRA je objavilo razpis »Spodbude za čezsektorske akcije: dolgoživa družba«, ki je namenjen nevladnim organizacijam iz obalno-kraške regije, ki bi se s svojimi aktivnostmi skupaj s partnerji aktivno vključile v izboljšanje kakovosti življenja in zdravja dolgožive družbe v regiji.

Z razpisom želijo spodbuditi in finančno podpreti vsaj tri čezsektorske akcije s področja dolgožive družbe in prispevati k zagotavljanju primernih pogojev za dolgoživo družbo (tj. za družbo, v kateri naj bi ljudje optimalno izkoristili svoje potencialne v vseh obdobjih svojega življenja in v kateri so človekove pravice enake za vse ljudi, ne glede na njihovo starost).

Posredno želijo preko pilotnih akcij vzpostaviti delujoča in učinkovita partnerstva nevladnih organizacij z lokalnimi, regionalnimi, nacionalnimi in EU institucijami, mediji, gospodarskimi partnerji ter drugimi akterji, pomembnimi za zadovoljitev ugotovljenih lokalnih potreb, posebej glede reševanja problematike dolgožive družbe.

Dobro je vedeti

V pomoč potencialnim prijaviteljem bodo organizirali informativno delavnico, ki bo 19. maja 2020, ob 14. uri potekala preko aplikacije Zoom.

Razpisuje: Stičišče NVO Istre in Krasa – ISKRA

Vrednost razpisa: Predvidena skupna višina sredstev, ki so na razpolago za izvedbo tega razpisa, je 7.500,00 EUR.

Zneski in deleži financiranja: Prijavitelj lahko zaprosi za najmanj 1.500,00 EUR in največ 2.500,00 EUR. Projekti bodo financirani stoddostno.

Datum objave: 11. 5. 2020

Rok prijave: 7. 6. 2020

Več o tem najdete [tukaj](#).

• **[Javni razpis za sofinanciranje slovenskega dela dvostranskih ali tristranskih skupnih raziskovalnih projektov na temo SARS-CoV-2/COVID-19, kjer SNSF deluje v vlogi vodilne agencije](#)**

Predmet javnega razpisa za sofinanciranje slovenskega dela dvostranskih ali tristranskih skupnih raziskovalnih projektov, kjer SNSF (Swiss National Science Foundation) deluje v vlogi vodilne agencije, je sofinanciranje slovenskega dela dvostranskega ali tristranskega skupnega raziskovalnega projekta na tematskem področju SARS-CoV-2/COVID-19. V skupnem dvostranskem raziskovalnem projektu sodelujeta švicarski in slovenski vodja projekta, v skupnem tristranskem raziskovalnem projektu poleg njiju sodeluje tudi avstrijski, češki, luksemburški, nemški, ali južnotirolski vodja projekta. ARRS bo sofinancirala slovenski del skupnih dvostranskih ali tristranskih raziskovalnih projektov, ki bodo na javnem razpisu SNSF, kot skupni raziskovalni projekti pozitivno ocenjeni in predlagani v sofinanciranje.

Upravičeni prijavitelji

Na javni razpis se lahko prijavijo raziskovalne organizacije, ki so vpisane v zbirko podatkov o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti in zasebni raziskovalci, ki so vpisani v register zasebnih raziskovalcev, ki ju vodi ARRS ter izpolnjujejo pogoje, predpisane z zakonom in s predpisi ARRS. Glede drugih pogojev glej razpisno dokumentacijo.

Razpisuje: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Datum objave: 11. 5. 2020

Rok prijave: 25. 5. 2020

Trajanje projekta: Do dve leti.

Več o tem najdete [tukaj](#).

[Nazaj na vrh](#)

SLOVENSKA ZVEZA ZA JAVNO ZDRAVJE, OKOLJE IN TOBAČNO KONTROLO
Partizanska cesta 12, 2000 Maribor
TEL: +386 5 917 80 76
GSM: +386 51 317 113

Od prejemanja e-novic se lahko odjavite [tukaj](#)
Lahko pa nam pišete na elektronski naslov info@zadinhaj.net

